

**Куничик Т. О.**

здобувач магістерського рівня вищої освіти»

спеціальності D1 Облік і оподаткування

Науковий керівник – **Цегельник Н. І.**, кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку,

оподаткування та аудиту

Поліський національний університет

м. Житомир, Україна

### **ОБЛІК, АНАЛІТИКА ТА АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Фінансовий стан підприємства значною мірою визначається рівнем організації його взаємовідносин з іншими суб'єктами господарювання, зокрема з постачальниками та підрядниками. Раціональне управління кредиторською заборгованістю безпосередньо впливає на ліквідність, платоспроможність та загальну фінансову стійкість підприємства. В умовах активної конкуренції та постійних змін законодавства особливої актуальності набуває потреба у формуванні достовірної, оперативної та структурованої інформації про стан розрахунків, що забезпечується системою бухгалтерського обліку.

Методологічні засади визнання та відображення зобов'язань в Україні регламентовані НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [1], тоді як у міжнародній практиці застосовуються вимоги МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [2]. На підприємствах зростає потреба посилення внутрішнього контролю, удосконалення аналітичних інструментів та підвищення рівня прозорості розрахункових операцій.

У зв'язку з цим постає завдання не лише забезпечити правильність обліку розрахунків із постачальниками, але й удосконалити їх аналітичний супровід, а

також розробити ефективні підходи до аудиту й оцінки ризиків, що супроводжують ці операції.

Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками здійснюється на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який використовується для узагальнення інформації про поточні зобов'язання підприємства за отримані товари, роботи та послуги. З метою підвищення аналітичності обліку до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» доцільно відкривати аналітичні субрахунки, що дозволяють деталізувати заборгованість за строками її погашення, категоріями постачальників, що відповідає вимогам чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку [3].

Аналітика розрахунків із постачальниками та підрядниками є ключовим інструментом для забезпечення фінансової стійкості підприємства та ефективного управління його грошовими потоками. Вона дозволяє не лише відслідковувати наявні зобов'язання, а й прогнозувати фінансові ризики, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища і оптимізувати використання оборотних коштів.

Основними напрямками розширеної аналітики є:

1. Аналіз кредитоспроможності та ризиків контрагентів – оцінка фінансового стану постачальників і підрядників, історії виконання зобов'язань та надійності бізнес-партнерів дозволяє прогнозувати й запобігати простроченню платежів і зниженню ліквідності підприємства.

2. Прогнозування грошових потоків і планування платежів – аналітичні дані про структуру та строки заборгованості інтегруються з бюджетуванням і плануванням фінансових ресурсів, що забезпечує оптимізацію грошових потоків і підвищення платоспроможності підприємства.

3. Деталізація розрахунків за категоріями – використання аналітичних субрахунків та додаткових ознак (терміни оплати, вид послуг або товарів, проєктні бюджети) дозволяє більш глибоко контролювати структуру

заборгованості, виявляти пріоритетні платежі та оптимізувати фінансові рішення.

4. Сегментація та профілювання операцій – розподіл розрахунків за категоріями контрагентів (ключові партнери, нові постачальники, високоризикові постачальники) дозволяє визначати стратегічні напрями взаємодії та встановлювати пріоритети щодо контрольних процедур і моніторингу.

5. Виявлення аномалій та контроль відхилень – завдяки аналітичним інструментам можна оперативно виявляти нетипові або ризикові операції, прострочену заборгованість, перевищення бюджетних лімітів і порушення договірних умов.

6. Інтеграція з цифровими системами обліку – аналітика значно ефективніша при використанні ERP-систем, автоматизованих звітів та електронного документообігу, які забезпечують своєчасний доступ до даних і формування аналітичних звітів у режимі реального часу.

7. Оцінка впливу на фінансову стійкість – розширена аналітика дозволяє визначати, як структура та строки погашення кредиторської заборгованості впливають на ліквідність, оборотність оборотних коштів і загальну фінансову стабільність підприємства.

Розширення аналітики дозволяє: запобігати виникненню прострочених зобов'язань; своєчасно виявляти ризики невиконання договірних умов; покращувати планування грошових потоків; забезпечувати деталізований контроль за дотриманням графіка платежів.

Важливим елементом внутрішнього контролю є впровадження аналітичної таблиці розрахунків, що відображає ключові параметри співпраці з кожним контрагентом (строки поставки, фактичну дату отримання товарів, ціну, умови оплати, штрафні санкції тощо). Такий інструмент сприяє оперативному прийняттю управлінських рішень і підвищує прозорість розрахункової діяльності.

Аудит розрахунків із постачальниками та підрядниками забезпечує перевірку правильності та достовірності інформації про заборгованість підприємства. Його головна мета – підтвердити реальність зобов’язань, правильність їх відображення в обліку та відповідність умовам договорів. Під час аудиту аналізуються договори з контрагентами, а також первинні документи, що підтверджують отримання товарів чи виконання робіт. Аудитор оцінює строки оплати, повноту документального оформлення та відповідність операцій встановленим правилам. Важливим елементом є застосування аналітичних процедур, які допомагають виявити відхилення, прострочену заборгованість або нетипову динаміку розрахунків. У разі сумнівів проводяться додаткові перевірки та звірки з постачальниками.

Також аудит включає оцінку системи внутрішнього контролю, яка має забезпечувати своєчасне й коректне відображення операцій. Ненадійна система контролю потребує розширення аудиторських процедур. Загалом аудит розрахунків сприяє виявленню помилок, підвищує прозорість обліку та забезпечує дотримання договірної дисципліни підприємством.

Таким чином, облік, аналітика та аудит розрахунків із постачальниками та підрядниками є невід’ємними складовими управління фінансовими ресурсами підприємства. Від їх належної організації залежить своєчасність виконання зобов’язань, платоспроможність, оптимізація грошових потоків та зниження фінансових ризиків. Комплексний підхід до обліку, аналізу й аудиту розрахунків забезпечує ефективне управління зобов’язаннями, підвищує фінансову стійкість підприємства та створює основу для прийняття стратегічних управлінських рішень.

### **Список використаних джерел**

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов’язання» : наказ М-ва фінансів України від 31 січ. 2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0085-00> (дата звернення: 01.12.2025)

**XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція**  
**«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»**  
**5 грудня 2025 року, м. Тернопіль**

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17028> (дата звернення: 01.12.2025)

3. Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». URL: [https://oblikbudget.com.ua/article/1027-rahunok-63-rozrahunki-z-postachalnikami-ta-pdryadnikami?utm\\_source=chatgpt.com](https://oblikbudget.com.ua/article/1027-rahunok-63-rozrahunki-z-postachalnikami-ta-pdryadnikami?utm_source=chatgpt.com) (дата звернення: 02.12.2025)